

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učitelstva. — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceni poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franco.

Učiteljski Tovariš izdaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 40.— K
pol leta . . . 20.— "
četrt leta . . . 10.— "
posamezna številka po 80 vin.

Za oznanila je plačati od enostolpne petil-vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin.
" " " dvakrat . . . 80 "
" " " trikrat . . . 50 "
za nadaljnja uvrčenja od petil-vrste po 40 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin za vsako petil-vrsto. Priloge stanejo poleg poštneine še 45 K.

Telefon uredništva št. 312.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljsk. Tovariša v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklama tje so proste poštneine.

Profesor Vadnjal.

Višji šolski svet za Slovenijo je institucija ki pravzaprav vodi in ureja slovensko šolstvo. kajti poverjeništvo za uk in bodočastie doslej ni imelo ali volje ali časa da bi pokazalo svoje obzore. Zganilo je svoje ude le v strankarske namene. kajti dosedanj poverjenik se je čutil na svojem poverljeniškem stolčku vedno bolj za pripadnika politične stranke kot za šolnika.

Zato bi na pričakovali da bi bil vsaj višji šolski svet tak, da bi mu lahko zagrali v važnih časih po prevratu svojo šolsko ladjo. Toda kakor ni imelo učitelstvo besede pri ustrojenju višjega šolskega sveta, tako ni dobila ta institucija svolega krmilarja. Preudarjenem predložu učitelstva amak po mllosti Vrstovškovi, ki je izbral za ta nosel svojega nekdanjega tovariša iz vpraškega akademškega društva »Triljava«.

Ko je javnost zvedela za Vadnjalovo imegovanje za predsednika višjega šolskega sveta je mislil vsakdo da gre za neslano Vrstovškovo šalo, a šlo je za resnico, ki so se čudili celo Vrstovškovi politični privrženci, ki se je niso znali drugače razlagati kot z Vrstovškovo trmo, češ da je hotel pokazati s tem med normalnimi ljudmi nemogočim imenovanjem svojo moč.

Tako se je prihulil na čelu višjega šolskega sveta človek, ki mu primanjkuje razen zmoglosti še vse druge lastnosti za tako važno mesto. Nani spada moč s točnim poznanjem vsega šolstva, resen, stvaren, vzvišen nad osebnim maščevanjem, preudaren in trden v načelih. Z Vadnjalom pa je dobilo učitelstvo za predsednika človeka, proti kateremu se je že drugič energično protestiralo pri vladi. Upamo da bo sedanj vladi več na urejenem šolstvu in složnem delovanju učitelstva kot na prošnjah in solzah človeka, ki je pokazal z nekaterimi nastopi, da ne pozna natorimativneših pravil o dostojnosti.

Človek ki grozi z meči vsakemu kdor dvomi o njegovih sposobnostih za predsedniško mesto, ne spada nani in ne zasluži drugega kot da se ga požene nazaj med šolske klopi, kjer lahko napreji pretaka solze pred učenj kot jih je nekdaš v Novem mestu, ali pa v Gradcu. Jugoslavije nismo orborili za to, da bi načeloval višjemu šolskemu svetu človek pod katerega vodstvom se je smelo nemoteno zahtevati odsvolitev učitelice samo za to, ker je Srbkinja, ali pa zato, da bi vodili naše šolstvo ljudje ki hočejo dokumentirati svojo značajnost s pripravnostjo kar k 3 političnim strankam. Ko bi vedel Vrstovšek, da ga je njegov ljubljeneec izdal komaj se mu je malo zazibal poverjeniški stolček, in da je nosil napredaj svoje „moči“ k dr. Lončarju bi se tudi malo pomraskal nad tem svojim porodom, ki ga je predlael pred svojim odhodom iz vladne palače za dvornega svetnika, da ga malo ponlača za mnoge preiskave, ki ga je napravil višji šolski svet v zadnjem času naprednim učiteljem. Mi smo načeloma proti temu staremu naslovu, a če že mora ostati ga naj dobe zaslužni mošie.

Kravjih kunčih in mešetarih ne priznavamo nikjer, naimani pa v šolstvu, ki tvorj temelj narodnega življenja. Da ga ne zastrunite napravite red v šoli in odstranite človeka ki ga smatra učitelstvo za svoje izzivanje, ako ostane še na predsedniškem mestu. Naša deputacija je go-

vorila, zdaj je na vas predstavniki vlade, da pokažete svojo vnetost za red in napredek države!

A. M.:

Zadoščenje po volilni borbi.

(Donis iz Ribnice.)

Minula volivna borba se je vršila v ribniški dolini v znamenju blatenja šolstva. Na shodih SLS je bila šola na dnevnem redu in nadale so težke obdolitve na rovaš učitelstvu, ki se noče pokoriti vsemožnemu njenemu diktatu.

Da pa lažje podro svoje obdolitve, zato so uporabili izpoved človeka, ki je bil 23. t. m. pred ribniško sodnijo kaznovan za svoj predolgi jezik.

Lovšin Franc se imenuje vitez ki je koval kopie blatenja in sumničenja za stranko in iskal prilike, da naide trenutek, ko lahko plijne naprednemu učitelstvu in šoli v obraz.

Nemirna prav, da huiskanje sta ga gonila že davno, a med volivno borbo posebno intenzivno po Ribnici in po njenih krčmah. Iskal je in našel. Dne 14. novembra t. l. je dobil žrtev — učitelja Leota Perluvo in po večeru, ki je končal zant s precejšnjim mačkom, je nesel v predsedniku kraja, šol. sveta — dekanu, možu, ki živi preteklosti in strankarski strasti, nočico o bogokletnem učitelju, ki uči v šoli mladino v duhu ateizma.

Kaj se je zgodilo, je znano iz časopisnih vesti. Kakor kak naša je oenal dekan učitelja na cesto in ni ga bilo človeka v okraju ki bi se dvignil v obrambo učiteljske časti! Kie sta bila šolski voditelji in okrajni šolski nadzornik? Kaj na predsednik okrajnega šolskega sveta, ki je prišel v okraj pa se do danes še ni javil učitelstvu in najbrž tudi drugim z nikako okrožnico? Le izporememba podpisov na aktih je pokazala da je prišel nov šef v deželo. Kie ste bili in kie ste še danes? Ali sme v šoli vsakdo gospodariti po svoji volji? Vzdramite se in zavedite se, da ste tu v varstvo šole nieneza uzlela, ne na da pasivno gledate politične demagogije ki blatijo to institucijo in učitelstvo vsevprek!

Toda učitelstvo je na straži. Dne 23. t. m. je bila v Ribnici sodna obravnava in človek ki ga je predsednik lokalne organizacije JDS imenoval na volivnem shodu 21. novembra lažnikom, je prejel plačilo za svoj predolgi jezik: 14 dni zaporu postreženega s postom in pa poravnava vseh stroškov procesa.

Dobra lekcija za blatilce šole, a žal da je začet le reprezentant elementov, ki im je šola trin v peti. Obravnava je osveto la jasno počlo prav nasprotnikov šole. Krinka krščanstva skriva najgrše značaje red seboi. To je plašč, v katerega se oprimajo reprezentanti preteklosti hlanci bivšega režima, kateri ne moreto zreti nad seboi solnca svobode. V njih dušah je tema v njih srcih zloba, in jezikih strup. V dosego svojih demagoških ciliev uporabljajo razne elemente.

Poslužujejo se prizanjačev, ki do gostilnah in beznicah iščejo žrtev, a udrtalo se jim tudi ljudje, ki bi morali biti zaščitniki šole ki bi morali stati na braniku v obrambo nieneza uzlela.

Ker na so strankari zato se ne dvtonejo na njih mišljenje nad to ozračje in

tako gleda šolstvo v tem okraju žalostno sliko neodločnosti, brezsmotrenosti in čincanja.

O nioi bi odločal rad človek, ki ima v lastji hiši spomine dni, ko je bila kriva hrbtnica čednost pasja ponižnost temeljna lastnost učiteljske pare in brezpogojno blapčevstvo Šušteršiču in Habsburgovcem vzor! Ti so bili 23. t. m. obsojeni, a žal, da gre sedet mož, ki je le njih žrtev! Toda v niem je personificirana njih krivda in zato naj vedo taki nadzorniki, predsedniki krajin šolskih svetov in šolski voditelji ki pozabljajo, čemu so na čelu šole, da jih zavedno učitelstvo prezira in se ne briga za strup, ki ga v svoji onemožli lezi, v svoji borniranosti in strankarski zadržanosti brizejo okoli sebe.

Obsojeni ste in to nam je v zadoščenje! Na vaše pisanje po listih SLS odgovarjati pa je nad našo častjo, Toliko dovolj!

DRAGOTIN KVEDER:

Odgovor A. Koprivcu na njegove kritične misli o moji studiji:

Svetovno naziranje in naša stanovska organizacija.

(Konec.)

Religioznost namreč ni istovetna z brezpogojnim verovanjem na ukaz v smislu bistvenega interesa cerkve. Kljub vsem naporom cerkve uveljavljati povsod svoj interes po brezpogojnem verovanju na dogme in teze, kljub res takšnemu verovanju ni verujočih, opažamo in lahko konstatiramo prav nizko stanje religioznosti pri nas. Pokliči, dragi prijatelji pred sebe vse sodnike po Slovenskem, in informiraj se enkrat pri njih o stanju religioznosti našega naroda. Pogledi dezolatne razmere v Evropi! Glede učinkovanja religioznih idej izkazuje človeštvo v Evropi morda največji deficit. Azijati nas imajo naravnost za nereligiozne. Kaj nam pomaga, ako se učimo in znamo samo na pamet »Ljubi svojega — — —«, v praksi se pa vsi povprek vedno le previramo kregamo, previramo in zančujemo, sovražimo in obrekuemo, posebno še celo po časopisju. Kaj pomaga tako perfektno znanje, ako organiziramo boje proti vsemu, kar se nam ne pokorava in podrejuje, ako snujemo proti vsaki že obstoječi organizaciji in napravj ravno toliko protioorganizacij. S tem le sami stvarjamo razlike, neskladnosti in nasprotstva.

Ko bi delovali v nasprotnem smislu in uveljavljali nasprotstva in razlike čuvali, da se ohrani prepotrebna sloga in vzajemnost, kier še obstajajo, potem se mi zdi imamo šole pravico, propovedati ljubezen. Inače vendar zveni kakor poruga.

Pri nas pa se le neznatno pozna učinkovanje religioznih idej s takim civilizatoričnim vplivom, ker nam jih manjka, odnosno ker so ideje, ki naj bi bile religiozno učinkujoče, po večini le v dogme, ckamenele mrtve trditve, o katerih po sebi odpade vsako razpravljanje.

In ako vlačim religiozne ideje, ki jih imenuješ težko umliiva sistematična vprašanja verstva, v vsakdanosti storim to namenoma. Ker ravno to sedanje vsakdanje življenje mi je vsak hio, sedaj, najpomembneješe, ki niti za trenotek ne sme pozrešati vpliva religioznih idej.

Tebi se pa napačno in smešno zdi, ako hočemo pri n a i n a v a d n e i š i soc. politični študij, ki govori ravno o tem našem sedanjem življenju. »delovati z najtežim stroji znanstvenega izsledovanja.« Zato Te prosim, da poveš, pri kateri ne n a v a d n i soc. politični študiji o n e v s a k d a n i e m življenju našem te le samo to potrebno.

IX.

Praviš da smatram naše živie kot proces v monističnem zmislju. Zares smatram svoje in vsakogar živie kot individualni proces v fizičnem in psihičnem oziru. Dalje pa tudi trdim, da smo navzlic temu ravno vsak za sebe individualni proces, vsak za sebe ločeni svetovi, da živimo vsak za sebe svoje lastno življenje, cesar pa ne uči monizem tudi ne panteizem, prei še dualizem. Nisem jaz prvi ki to konstatira, a zdi se mi, da je še najbolj stvarno. Pri konstatiranju stvarnosti (Wirklichkeit) pa je edino pravilno, da smo prosti in ogyobejeni vsake teorije.

Zal bi mi bilo, ako bi postala moja prva razprava le novo bejlo za nepotreben razpor. Kakor to pismo, sem disal tudi nio edinole z namenom, da pridemo vsaj v n a š i h vrstah z brezplodnimi prepričkami do kraja in s tem v nepotreben sklad.

V tem smislu presojai tudi ta moj odgovor na svoje kritične misli!

Tvoji udani

Kveder.

T. G.:

Šola in oder.

Smert modernih pedagoških stremljenj se je začrtala posebnj živo v zblizanju šole z domom, v udeistvovanju vzgojnih načel izven šole. Poglavitno, kar lahko nudimo v tem zmislju mladini in njenim neposrednim vzgojiteljem, je vzgoja, ki združuje etične in estetične zakone. Največkrat ne vedé reditelji kako bi se lotili tega dela in kako bi deco v prostem času vzgojno zaposlili. Stremiti moramo torej za tem da zavoslimo deco ob njenih prostih urah tako, da ta čas prikljče pridobljene nauke v spomin in jih potem tudi praktično udeistvimo.

Ena teh zaposlitev je prosvetno delo izven šole. Prva bodi tudi v tem slučaju učitelju mladina. Vse sile, ki jih učitelj posveči delu izven šole, naj bodo lo namenjene predvsem mladini.

Poleg telovadbe in izletov vpliva na čuvstvenost in na čut lepote v največji meri oder. Zanimanje in veselje do odra vzbujajo že šola sama: učitelj na pázi in delu na to, da ta pobuda v mladini ne zamre. Stoppniema podajaj otroku vse tisto iz katerega se sčasoma izcimji hotenje do sodelovanja in uvidevanje potrebe odra.

Ko stoji otrok v šoli, ponavlia učiteljeve besede. Ko je otrok pomalem obvladal snov, citira sam dotično besedilo in učitelj mu le tunatam pomaga: to memoriranje v velikem lahko primerjamo s prvimi vajami na odru. Pozneje otrok deklamira pred razredom: moment, ko se vzbudi v otroku čut samostoinosti in odločnosti. Za tem nas sili k memoriranju odstavek ali pesem s sodelovanjem dveh ali več oseb, ki tudi končno nastopijo pred razredom. Poleg samostoinosti in odločnosti se orlasi v tem slučaju že čut reda, ki stoji pred vsem drugim v ospredje: za-